

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
KOMITET POLITYKI NAUKOWEJ

BM.WOG.001.62.2019

Warszawa, 22 października 2019 r.

Profesor Zbigniew Błocki
Dyrektor Narodowego Centrum Nauki
Profesor Małgorzata Kossowska
Przewodnicząca Rady Narodowego
Centrum Nauki
ul. Twardowskiego 16
30-312 Kraków

Szanowny Panie Dyrektorze,
Szanowna Pani Przewodnicząca,

Poniżej pozwalam sobie przesłać uwagi i rekomendacje KPN sformułowane po posiedzeniu w dniu 20 września 2019, w którym Państwo uczestniczyli. Jeszcze raz chciałabym podkreślić, że NCN ma kluczowe znaczenie dla promowania jakości badań naukowych prowadzonych w Polsce. Za sprawą działania NCN i w wyniku wytworzonej przez nie „kultury grantowej” przekształceniu uległy wzorce postępowania indywidualnych badaczy w kierunku merytorycznej oceny jakości badań oraz umiędzynarodowienia. Zdaniem KPN kolejnym wyzwaniem jest podniesienie jakości otoczenia instytucjonalnego, które jednostki zapewniają grantobiorcom. W kontekście działań ukierunkowanych na poprawienie jakości otoczenia KPN uważa, iż obniżenie kosztów pośrednich będzie miało negatywne skutki. Zdajemy sobie sprawę, z czego taka decyzja wynika, ale stoimy na stanowisku, iż koszty pośrednie na poziomie 40% powinny być przywrócone najszybciej, jak tylko to będzie możliwe.

Poniżej przedstawiam stanowisko KPN w kwestii zagadnień poruszanych na naszym spotkaniu.

1. Elastyczność w planowaniu i realizacji projektu

KPN sugeruje wprowadzenie większej elastyczności przy kształtowaniu przez wnioskodawców budżetu, zwłaszcza w części dotyczącej wynagrodzeń. W chwili obecnej nie ma możliwości zatrudnienia Kierownika projektu na część etatu w ramach wynagrodzeń etatowych (OPUS, MAESTRO), chociaż w większości wypadków nie ma

potrzeby, by doświadczony naukowiec kierował projektem w pełnym wymiarze zatrudnienia i znaczna część wnioskodawców kieruje więcej niż jednym projektem. Dlatego logiczne byłoby stworzenie możliwości zatrudnianie Kierownika projektu na część etatu.

Komitet sugeruje też stworzenie, wzorem ERC, możliwości aktualizacji planów budżetowych przy składaniu sprawozdania oraz wprowadzenie dłuższego okresu sprawozdawczości (np. 1.5-2 lata).

2. Wzmocnienie pozycji kierownika grantu – istotne zwłaszcza w kontekście sytuacji młodych naukowców

Zdaniem KPN istotną kwestią wzmacniającą pozycję i autonomię kierowników grantów jest umożliwienie mobilności, czyli przenoszenia grantów do innej instytucji. Jest to szczególnie pożądane z punktu widzenia wywierania przez badaczy nacisku na instytucje zapewniające otoczenie administracyjne ich projektom w celu poprawienia jakości świadczonych przez nie usług. Komitet zdaje sobie sprawę, że z punktu widzenia rozwiązań prawnych mobilność tego typu jest możliwa oraz że NCN przychylnie rozpatruje wnioski o przeniesienie projektów do innej instytucji. Należy jednak zauważyć, że w praktyce takie przeniesienie jest niezwykle skomplikowane i czasochłonne. Poniżej podajemy dwa przykłady:

Przypadek 1:

Projekt A, jednostka Dużego Uniwersytetu, kierownik X nie będący pracownikiem Dużego Uniwersytetu; planowana forma zatrudnienia w projekcie: umowa o pracę

Projekt A otrzymuje pozytywną decyzję z NCN. Kierownik chce zmienić podmiot realizujący projekt i przenieść projekt z Dużego Uniwersytetu do innej jednostki.

Procedura postępowania:

1. Najpierw jednostka MUSI podpisać umowę o pracę z kierownikiem X – to wymaga przejścia przez czasochłonną i angażującą bardzo wiele osób procedurę (zgoda Rady, akceptacja zatrudnienia przez różne komórki Dużego Uniwersytetu, przejście badań medycznych, szkolenie z BHP, itp.)
 2. Następnie jednostka podpisuje umowę z NCN
 3. Kierownik X OD RAZU musi wziąć urlop bezpłatny, jednostka nie powinna mu wypłacać żadnych pieniędzy (ani wynagrodzenia, ani pieniędzy na wyjazdy, badania, etc.), bo cała procedura się przedłuży – patrz Przypadek 2
 4. Jednostka składa podanie do NCN o zawarcie aneksu uwzględniającego zmianę podmiotu realizującego projekt. Jednostka nie musi się na to zgodzić (przecież dostała grant i ze względu na parametryzację może nie chcieć oddać grantu innej jednostce)
 5. Jeśli NCN zgodzi się na przeniesienie grantu, cała procedura zaczyna się w nowej jednostce (zatrudnienie kierownika, podpisanie umowy między jednostką i NCN).
- To wszystko może trwać 2-4 miesiące (albo i dłużej w niesprzyjających okolicznościach).

Przypadek 2:

Projekt B, jednostka Dużego Uniwersytetu; kierownik Y zatrudniony na umowę o pracę na stanowisku badawczym ze środków projektowych

Kierownik w trakcie realizacji projektu chce zmienić podmiot realizujący projekt. Pobiera jednak wynagrodzenie ze środków projektu. Zmiana podmiotu wymaga podpisania aneksu, ale NCN przed podjęciem decyzji o zmianie jednostki żąda raportu finansowego z wydanych na Dużym Uniwersytecie środków z projektu B. Przygotowanie takiego budżetu jest możliwe dopiero wtedy, jeśli żadne środki z projektu B nie zostaną już wypłacone, a w szczególności Duży Uniwersytet nie wypłaci kierownikowi Y żadnego wynagrodzenia. Duży Uniwersytet nie może jednak nie wypłacać kierownikowi Y wynagrodzenia, dopóki projekt jest na Dużym Uniwersytecie realizowany. Kierownik zmuszony jest więc wziąć urlop bezpłatny. Musi też zawiesić wypłaty wynagrodzenia dla innych wykonawców. W tym czasie nie pobiera żadnych pieniędzy ze środków projektu – nie może więc prowadzić badań (jeśli wymagają wydatków), nie może pokrywać wydatków wyjazdów. Kierownik nie może też w tym czasie pobierać wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę od innego pracodawcy. W trakcie urlopu bezpłatnego trwa procedura przenoszenia grantu: podpisanie aneksu i procedura zatrudnienia kierownika w innej jednostce, tak jak w Przypadku 1.

Powyższe przykłady pokazują, że bardzo ważne jest wprowadzenie rozwiązań, które pozwolą usprawnić procedurę przenoszenia projektów NCN do inne instytucji tak przed rozpoczęciem realizacji projektu, jak i w trakcie jego realizacji. Rozwiązania takie są wypracowane np. w ERC, gdzie mobilność projektów jest jednym z podstawowych mechanizmów zapewniania grantobiorcom możliwie najlepszych warunków pracy i rozwoju.

3. Wybory do Rady NCN

Komitety zwraca uwagę na brak rozwiązań dotyczących źródeł finansowania dla aktywnych badaczy, którzy mogliby kandydować do Rady NCN. W szczególności w naukach, w których istotne jest ciągłe pozyskiwanie środków na podtrzymywanie laboratoriów i grup badawczych, aktywny naukowiec nie będzie mógł kandydować do Rady ze względu na ograniczenie możliwości pozyskiwania finansowania z NCN przez okres członkostwa w niej. Zdaniem KPN jest to bardzo istotny problem, który w innych krajach został rozwiązany poprzez przyznawanie członkom rady agencji grantowej finansowania bez uczestniczenia w konkursie. KPN proponuje, by badacz, który ma projekt(y) finansowany(e) przez NCN w momencie nominowania do Rady NCN otrzymywał automatyczne przedłużenie finansowania na dotychczasowych warunkach na czas zasiadania w Radzie. Jest to pro-jakościowe i mało kontrowersyjne rozwiązanie, gdyż kandydaci do Rady mają być najlepszymi naukowcami, a ich dorobek i plany badawcze zostały już zweryfikowane w procesie oceny eksperckiej w konkursie(sach) NCN.

4. Stypendium Ministra dla wybitnych studentów i doktorantów

KPN zaproponował, by proces oceny wniosków o Stypendium Ministra został powierzony NCN. Taka sugestia KPN została przekazana Premierowi w złożonej przez KPN opinii na temat *projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie stypendiów ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki dla studentów i wybitnych młodych naukowców*. Zdaniem KPN doświadczenie i wysokie standardy NCN pozwolą nie tylko usprawnić proces oceny wniosków w tym

konkursie, ale również zapewnić każdemu kandydatowi kompetentną i bezstronną recenzję, co jest kluczowe z powodów „wizerunkowych”.

5. Stypendium Ideas Plus

Komitet Polityki Naukowej uważa za niezwykle istotne wszelkie działania, które pozwolą zwiększyć liczbę realizowanych w Polsce grantów ERC. Jednym z takich działań powinno być kontynuowanie programu Ideas Plus, który sfinansuje wysoko ocenione granty, które nie uzyskały finansowania ERC. Komitet postuluje finansowanie wniosków „pod kreską” ze środków krajowych, przy czym kluczowe jest, by do programu Ideas Plus kwalifikowali się również badacze z innych krajów, którzy będą chcieli realizować swoje projekty w Polsce. Takie działanie powinno w krótkim czasie znacząco wzmocnić nasz potencjał naukowy i pozwolić stworzyć ośrodki, które staną się atrakcyjne jako miejsce powrotu/przeniesienia się i kontynuowania kariery naukowej dla kolejnych wybitnych naukowców. KPN stoi na stanowisku, że instytucją, która powinna prowadzić obsługę administracyjną realizacji i sprawozdawczości tych grantów jest Narodowe Centrum Nauki. Stanowisko KPN zostało przekazane Premierowi w dniu 25 września 2019 r.

Z wyrazami szacunku,

Dr hab. Natalia Letki
Przewodnicząca Komitetu Polityki Naukowej

Do wiadomości:

Pan Premier Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego dr Jarosław Gowin.